

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 411/2014-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. júla 2014 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice, zastúpenej obchodnou spoločnosťou JUDr. Daniel Blyšťan s. r. o., Advokátska kancelária, Rastislavova 68, Košice, v mene ktorej koná advokát JUDr. Daniel Blyšťan, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na verejné prerokovanie veci v jej prítomnosti zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Rožňava sp. zn. 8 Er 805/2011 z 22. novembra 2011, postupom a uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 15 CoE 55/2012 zo 6. septembra 2012 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7 ECdo 24/2013 z 26. februára 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. mája 2014 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na verejné prerokovanie veci v jej prítomnosti zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uzneseniami Okresného súdu Rožňava (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 8 Er 805/2011 z 22. novembra 2011, postupom a uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 15 CoE 55/2012 zo 6. septembra 2012 a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 7 ECdo 24/2013 z 26. februára 2014.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že súdny exekútor na jej návrhy podal na okresnom súde žiadosť o vydanie poverenia na začatie exekúcie. Exekučným titulom bol rozhodcovský rozsudok Arbitrážneho súdu Košice, ktorý sťažovateľka identifikovala v sťažnosti.

Okresný súd právo sťažovateľky na výkon vykonateľných rozhodnutí odoprel, keď *„bez akejkoľvek ďalšej procesnej činnosti (vyjadrenie oprávneného, pojednávanie) exekučné konanie zamietol“*.

Sťažovateľka tvrdí, že všeobecné súdy nedisponovali rozhodcovským spisom a rozhodli bez jej účasti, pričom vykonali dokazovanie, ku ktorému sa sťažovateľka nemala možnosť vyjadriť, a rozhodli bez nariadenia pojednávania. Takýto postup je podľa sťažovateľky v rozpore so zákonom, pričom v tejto súvislosti poukazuje aj na judikatúru najvyššieho súdu, Ústavného súdu Českej republiky, Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) a aj ústavného súdu, ktoré s vecou súvisia (napr. IV. ÚS 344/2012, II. ÚS 499/2012, I. ÚS 54/2012 zo 7. novembra 2012

a I. ÚS 38/2013), v ktorých ústavný súd v obdobných veciach sťažnosti sťažovateľky prijal na ďalšie konanie a vyslovil už aj porušenie jej práv.

Okresný súd podľa sťažovateľky „nevychádzal z obsahu rozhodcovského spisu“ a označenému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka vytýka jeho arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť pre nedostatok odôvodnenia v otázke týkajúcej sa prípadu, keď pri vydávaní poverenia na vykonanie exekúcie súd vykonáva dokazovanie.

Dovolací súd v odôvodnení napadnutého uznesenia žiadnym spôsobom nezdôvodnil odklon od judikatúry ústavného súdu, na ktorú sťažovateľka poukázala v podanom dovolaní. Sťažovateľka pritom poukazuje na skutočnosť, že „*prikaz oboznámiť sa s konkrétnymi právnymi a konkrétnymi skutkovými okolnosťami potrebnými za účelom zistenia nekalej povahy konkrétnej rozhodcovskej doložky obsahuje aj spotrebiteľské právo Európskej únie*“.

Exekučné súdy podľa sťažovateľky „*nepostupovali procesne správne a nevykonali riadne dokazovanie na pojednávaní podľa klasických procesných pravidiel § 122 a nasl. O.s.p.), a to za účasti oboch účastníkov a na pojednávaní, a za obsadenia súdu sudcom. Namiesto tohto procesne správneho postupu súdy vykonali dokazovanie bez účasti účastníkov konania a bez nariadenia pojednávania za obsadenia súdu vyšším súdnym úradníkom, t.j. procesný postup, ktorý je dokazovaním, a súd ho môže riadne vykonať jedine na pojednávaní za obsadenia sudcom, vykonal vyšší súdny úradník*“.

Sťažovateľka poukazuje na nález ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 499/2012, a to v relácii k záväznosti smerníc ako predpisov sekundárneho únievého práva na území Slovenskej republiky. Sťažovateľka totiž tvrdí, že recitál smernice Rady č. 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „*smernica č. 93/13/EHS*“) „*stanovuje výnimku pre jednu zo spotrebiteľských zmlúv, a to poisťnú zmluvu a tá je predmetom skúmania v tomto exekučnom konaní. Táto výnimka sa v rámci implementácie Smernice 93/13/EHS do vnútroštátneho práva nepremietla.*“. Práve uvedená skutočnosť determinuje podľa sťažovateľky možnosť jednotlivca dovolávať sa priameho účinku smernice č. 93/13/EHS, čo všeobecné súdy konajúce v jej veci nevzali do úvahy.

Ďalej sťažovateľka vo svojom podaní konštatuje, že § 53 ods. 4 písm. r) zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) upravujúci neprijateľnosť podmienky obsiahnutej v spotrebiteľskej zmluve, ktorá od spotrebiteľa vyžaduje, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní, nie je v súlade so zámerom smernice č. 93/13/EHS, čo je dôsledkom chyby pri jej preklade do slovenského jazyka. Smernica č. 93/13/EHS totiž neprijateľnosť rozhodcovskej doložky v spotrebiteľských zmluvách podmieňuje skutočnosťou, že doložkou je založená právomoc rozhodcovského súdu, na ktorý sa nevzťahujú ustanovenia právnych predpisov. Podľa sťažovateľky potom, *„keďže je v právnom poriadku Slovenskej republiky rozhodcovské konanie upravené v zákone – zák. č. 244/2002 Z. z. – tak nie je ani možná aplikácia prílohy čl. I bodu q) Smernice 93/13/EHS v tom zmysle, že samotné dojednanie rozhodcovskej doložky je neprijateľnou podmienkou v spotrebiteľských vzťahoch“*.

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľka žiadala, aby ústavný súd prijal jej sťažnosť na ďalšie konanie a nálezom vyslovil, že označeným postupom a rozhodnutím okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu boli porušené jej základné práva zaručené v čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby označené rozhodnutie okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu zrušil a veci vrátil na ďalšie konanie a aby jej priznal úhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti

navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Porušenie svojich základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru vidí sťažovateľka v tom, že všeobecné súdy v exekučnom konaní rozhodli bez nariadenia pojednávania, hoci pre potreby § 44 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) vykonávali dokazovanie, čím jej odňali možnosť vyjadriť sa k vykonaným dôkazom.

V tejto súvislosti uviedla, že všeobecné súdy postupovali aj v rozpore judikatúrou ústavného súdu, ktorú nerešpektovali, a na túto jej námietku ani neodpovedali.

1. K namietanému porušeniu označených práv postupom okresného súdu v označenom konaní a napadnutým uznesením okresného súdu

V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity, podľa ktorého ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať sťažnosťami iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda automaticky nezakladá aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym

orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Pokiaľ ide o napadnutý postup okresného súdu a ním vydané uznesenie o zamietnutí žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia, ústavný súd vzhľadom na už uvedené poukazuje na skutočnosť, že proti tomuto uzneseniu bolo možné podať odvolanie ako riadny opravný prostriedok, čo sťažovateľka aj využila. Označené uznesenie okresného súdu, ako aj sťažovateľkou namietaný postup, ktorý vydaniu rozhodnutia predchádzal, bol teda predmetom súdneho prieskumu krajským súdom. S prihliadnutím na to bolo preto potrebné túto časť sťažnosti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. K namietanému porušeniu označených práv postupom krajského súdu v označenom konaní a napadnutým uznesením krajského súdu

Ústavný súd vo vzťahu k splneniu procesných podmienok prípustnosti sťažnosti smerujúcej proti postupu a rozhodnutiam odvolacieho súdu bral do úvahy neskoršie napadnuté uznesenie najvyššieho súdu v dovolacom konaní, ktorým dovolanie sťažovateľky odmietol, a preto nepovažoval v súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) sťažnosť v tejto časti za oneskorenú, pretože lehota na podanie sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu je v prípadoch procesného rozhodnutia dovolacieho súdu považovaná za zachovanú (pozri rozsudok ESLP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť

č. 46129/99, body 51, 53 a 54). V takýchto prípadoch sa potom lehota určená v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde počíta od právoplatnosti procesného rozhodnutia dovolacieho súdu.

Ústavný súd preto predloženú sťažnosť v časti namietajúcej napadnuté uznesenie krajského súdu ako súdu odvolacieho nepovažoval za oneskorene podanú, a to aj vzhľadom na skutkovú okolnosť včasnosti sťažnosti v časti namietajúcej napadnuté uznesenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho.

Označenému postupu a uzneseniu krajského súdu sťažovateľka vytýka predovšetkým neodstránenie vady postupu okresného súdu spočívajúcej v nenariadení pojednávania pred zamietnutím žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. Súčasne namieta i samotné právne posúdenie veci krajským súdom, ktorý sa stotožnil s právnym názorom okresného súdu o absolútnej neplatnosti rozhodcovskej doložky vo všeobecných poisťných podmienkach sťažovateľky.

Pokiaľ ide o argument sťažovateľky, že okresný súd nenariadil pojednávanie a neumožnil jej uplatnenie základných procesných práv, ústavný súd konštatuje, že ak súd prvého stupňa nenariadi pojednávanie, hoci je tak z dôvodu vykonávania dokazovania povinný urobiť, zaťažuje svoj procesný postup (a v konečnom dôsledku i rozhodnutie) vadou podľa § 221 ods. 1 písm. f) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“), teda odňatím možnosti konať pred súdom. Ak následne na základe podaného odvolania odvolací súd túto vadu neodstráni, zaťaží svoj postup vadou podľa § 237 písm. f) OSP, ktorá je spôsobilým dôvodom prípustnosti dovolania i samotným dovolacím dôvodom [§ 241 ods. 2 písm. a) OSP].

Námietku nenariadenia pojednávania teda sťažovateľka mohla predniesť aj v dovolaní proti uzneseniu krajského súdu, ktorý podľa jej názoru ako súd odvolací konkretizovanú vadu postupu okresného súdu nenapravil. Z podkladov, ktoré má ústavný súd k dispozícii, vyplýva, že uvedenú možnosť sťažovateľka aj využila, a tak sa jej námietkou odňatia možnosti konať pred súdom meritórne zaoberal najvyšší súd ako súd dovolací. Preto vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy nebolo

v právomoci ústavného súdu preskúmanie napadnutého postupu a uznesenia krajského súdu, keďže na základe podaného dovolania predmetnú námietku preskúmal najvyšší súd. V tejto časti musel ústavný súd sťažnosť odmietnuť pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Zo stabilizovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že vo vzťahu ku všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (m. m. I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05) a nemá zásadne ani oprávnenie preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (m. m. II. ÚS 21/96, II. ÚS 134/09). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Táto ochrana sa prejavuje aj v tom, že všeobecný súd odpovedá na konkrétne námietky účastníka konania, keď jasne a zrozumiteľne dá odpoveď na všetky kľúčové právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Ústavný súd už opakovane uviedol (napr. II. ÚS 13/01, I. ÚS 241/07), že ochrana ústavou, prípadne dohovorom garantovaných práv a slobôd (resp. ústavnosti ako takej) nie je zverená len ústavnému súdu, ale aj všeobecným súdom, ktorých sudcovia sú pri rozhodovaní viazaní ústavou, ústavným zákonom, medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 2 a 5 ústavy a zákonom (čl. 144 ods. 1 ústavy). Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov s ústavou a dohovorom najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy

o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania.

Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu je sťažnosť zjavne neopodstatnená, ak pri jej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia

označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98 tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, patrí aj absencia ústavnoprávneho rozmeru namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu.

Z predložených listín vyplýva, že súdny exekútor v uvedených veciach doručil žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie o vymoženie určitej sumy s príslušenstvom na základe exekučného titulu – rozhodcovského rozsudku, pričom okresný súd vyzval súdneho exekútora na doplnenie návrhu na začatie exekúcie o poistnú zmluvu a všeobecné obchodné podmienky. Súdny exekútor následne požiadal o uvedené listiny sťažovateľku.

Po doručení poistnej zmluvy a všeobecných obchodných podmienok súdny exekútor tieto predložil okresnému súdu, ktorý napadnutým uznesením žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie zamietol z dôvodu, že rozhodcovská doložka bola už v čase jej uzatvárania neprijateľnou podmienkou a ako taká bola už od počiatku neplatná v zmysle § 53 ods. 4 Občianskeho zákonníka účinného v čase uzatvárania zmluvy. Rozhodcovské konanie, ktorého výsledkom bol exekučný titul, sa teda uskutočnilo bez riadneho zmocnenia zo strany zmluvných strán a rozhodcovský rozsudok vydaný v takomto konaní nemôže byť exekučným titulom na vykonanie exekúcie.

Sťažovateľka podala proti napadnutému uzneseniu okresného súdu odvolanie na krajskom súde, v ktorom okrem iného namietala, že napadnuté uznesenie je nezákonné a svoje odvolacie dôvody oprela o ustanovenia § 205 ods. 2 písm. a), b) d) a f) OSP.

Krajský súd po preskúmaní odvolaní napadnutého uznesenia okresného súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 214 ods. 2 OSP dospel k záveru, že odvolanie sťažovateľky nie je dôvodné.

Krajský súd v odôvodnení svojho uznesenia zdôraznil, že „*tvrdenie odvolateľa o nedostatku kompetencie exekučného súdu skúmať, či exekučný titul bol vydaný na základe platnej rozhodcovskej doložky, a teda zákonnosť exekučného titulu, nie je v súlade s... ustanoveniami Exekučného poriadku a ZRK. Naopak, vyplýva z nich, že exekučný súd je povinný pred vydaním poverenia súdnemu exekútorovi z úradnej povinnosti dôsledne skúmať splnenie formálnych a materiálnych predpokladov pre vedenie exekúcie. Exekučný súd predovšetkým musí skúmať, či podklad, na základe ktorého súdny exekútor žiada o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie, je spôsobilým exekučným titulom v zmysle § 41 Exekučného poriadku...*“. Ďalej krajský súd podotkol, že „*rozhodcovskému súdu jeho kompetencia rozhodovať majetkové spory neplynie priamo zo zákona, ale rozhodcovský súd ju získa až na základe dohody medzi účastníkmi sporu v rozhodcovskej zmluve. Z tohto dôvodu je pre posúdenie, či súdu bol alebo nebol predložený exekučný titul, nevyhnutnou súčasťou prieskumu zisťovanie, či bol rozhodcovský rozsudok vydaný na základe rozhodcovskej zmluvy dohodnutej či už vo forme osobitnej zmluvy, alebo doložky k inej zmluve. Pokiaľ rozhodcovská zmluva trpí absolútnou neplatnosťou, ide o právny úkon, ktorý neexistuje a pokiaľ bol vydaný na základe takéhoto právneho úkonu, rozhodcovský rozsudok trpí neúčinnosťou, pretože rozhodcovskému súdu chýbala právomoc na vydanie takéhoto rozhodnutia. Vzhľadom na uvedené dôvody odvolania, podľa ktorých exekučný súd nepostupoval v súlade so zákonom tým, že preskúmaval splnenie podmienok na exekúciu, a to súlad predloženého exekučného titulu so zákonom, nie je právnym názorom vychádzajúcim z platnej právnej úpravy.*“.

Krajský súd zhodne s okresným súdom dospel k záveru, že „*rozhodcovskú doložku koncipovanú v takom znení, ako vyplýva z XV. časti bod 1 VPP, ktoré sú súčasťou Poistnej zmluvy, exekučný súd správne právne posúdil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku obsiahnutú v spotrebiteľskej zmluve. Podstatnou skutočnosťou z hľadiska -vyslovenia absolútnej neplatnosti tohto dojednania je skutočnosť, že táto podmienka nebola so spotrebiteľom individuálne dohodnutá. Čo vyplýva z jej zaradenia do Všeobecných poistných podmienok vopred pripravenej zmluvy a celkom zjavne tak nemal spotrebiteľ reálnu možnosť obsah predloženej formulárovej zmluvy ovplyvniť, resp. niektoré zo zmluvných dojednaní vylúčiť. Takto vnútená podmienka, ktorá sa netýka priamo*

predmetu zmluvy, ktorá zvyšuje nerovnováhu medzi dodávateľom a spotrebiteľom, je neprijateľnou podmienkou v zmysle § 53 ods. 1 OZ, na základe ktorého je potrebné túto rozhodcovskú doložku vyhodnotiť ako neprijateľnú podmienku zmluvy, a teda za absolútne neplatný právny úkon. Odvolací súd k tomu dodáva, že v tomto prípade je nepochybné, že rozhodcovská zmluva bola spotrebiteľovi vnútená tak, že bola ako doložka zapracovaná do Všeobecných poisťných podmienok, ktoré sú súčasťou Poistnej zmluvy. Skutočnosť, že rozhodcovskú doložku uvedenú v XV. Časti bod 1 VPP potvrdili oprávnený a povinná svojím podpisom aj v bode 2 Osobitných zmluvných dojednaní č. 01/2007 k Poistnej zmluve nemá vplyv na posudzovanie, či je rozhodcovská doložka uvedená v XV. časti platná alebo nie. Rovnako z toho nevyplýva ani to, že táto rozhodcovská doložka bola individuálne dohodnutá a že platí len v prípade, ak zmluvné strany podpíšu Osobitné zmluvné dojednania k Poistnej zmluve. Z uvedeného vyplýva, že nie je možné uzavrieť predmetnú Zmluvu bez rozhodcovskej doložky. Spotrebiteľ teda ak chcel od dodávateľa získať predmet Zmluvy, kvôli ktorému Zmluvu uzatváral, nemal inú možnosť, než túto podmienku prijať. Už táto skutočnosť zvyšuje nerovnováhu vo vzťahu medzi dodávateľom a spotrebiteľom v neprospech spotrebiteľa. Konečne, rozhodcovské konanie je založené práve na tom, že zmluvné strany sa spoločne dohodnú na výbere osôb (súdu), ktorých objektívnosti a úsudku dôverujú. Naopak, ak dodávateľ vnucuje rozhodovanie sporu jednostranne určeným rozhodcom, tak ako to vyplýva z formulára predtlačie predmetnej Poistnej zmluvy, svojím spotrebiteľom, spôsobuje tým značnú nerovnováhu vo vzájomných vzťahoch medzi ním a konkrétnym spotrebiteľom.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti sa v prejednávanej veci jedná o dojednanie zvyšujúce nerovnovážne postavenie účastníkov zmluvy tak, že vyvoláva hrubý nepomer v neprospech spotrebiteľa, a preto ide o dojednanie, ktoré je svojím obsahom v rozpore s dobrými mravmi. Spotrebiteľovi bol vnútený tak spôsob rozhodovania budúcich sporov, ako aj subjekt, ktorému má byť táto kompetencia zverená a ktorý je súkromnou osobou, bez toho, aby mal možnosť akejkoľvek úpravy, či zmeny, pričom nejde o zmluvnú podmienku, ktorá by sa priamo týkala predmetu uzatváratej zmluvy. “ .

Odôvodnenie uznesenia krajského súdu nemá v žiadnom prípade arbitrárny charakter. Ústavný súd tiež už judikoval, že judikatúra Súdneho dvora (predtým Európskeho súdneho dvora) vychádza z predpokladu, že kontrolu neprijateľných podmienok v spotrebiteľských zmluvách má súd realizovať ex offio, pričom nevyhnutnosť tohto postupu je daná povahou a významom verejného záujmu, z ktorého vychádza ochrana spotrebiteľa (II. ÚS 235/2012). Skutočnosť, že sťažovateľka sa s takýmto prístupom a z neho plynúcim právnym názorom krajského súdu vysloveným v odvolacom konaní nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor krajského súdu svojím vlastným (m. m. I. ÚS 313/2010, II. ÚS 134/09). Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu predmetný právny výklad krajského súdu takéto nedostatky nevykazuje, a preto bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

V súvislosti s napadnutým uznesením krajského súdu ako súdu odvolacieho považuje ústavný súd za potrebné zdôrazniť, že v sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľka doplnila aj ďalšiu právnu argumentáciu, ktorú však v exekučnom konaní v podanom opravnom prostriedku nepredniesla. O takýchto námietkach potom ústavný súd nemá právomoc rozhodovať, pretože princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu v tom bráni.

2.3 K namietanému porušeniu označených práv postupom najvyššieho súdu v označenom konaní a napadnutým uznesením najvyššieho súdu

Proti označenému rozhodnutiu krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie najvyššiemu súdu, ktorý o ňom rozhodol tak, že ho odmietol ako neprípustné.

Otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1 ústavy) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, sústavu ktorých završuje najvyšší súd (m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96).

Ústavný súd však preskúmal napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktorým dovolanie odmietol ako neprípustné, a nezistil pritom žiadnu skutočnosť signalizujúcu svojvoľný postup tohto súdu nemajúci oporu v zákone. Podľa názoru ústavného súdu napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a jeho odôvodnenie je určité a zrozumiteľné, bez vnútorných rozporov, zaujíma stanovisko k podstate dôvodov uvedených v dovolaní, nie je neodôvodnené alebo arbitrárne, a preto ani z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, čo by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody sťažovateľky. V zmysle svojej judikatúry ústavný súd považuje za protiústavné a arbitrárne iba tie rozhodnutia, ktorých odôvodnenie je úplne odchylné od veci samej alebo aj extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06), čo však nie je tento prípad.

K zásadnej námietke sťažovateľky týkajúcej sa odňatiu možnosti konať pred súdom ako k jednému z dôvodov prípustnosti dovolania z dôvodu nenariadenia pojednávania pred okresným súdom, prekvapivosti posúdenia exekučného titulu okresným súdom na základe ex offio dokazovania v jej neprítomnosti bez možnosti vyjadriť sa k takémuto právnomu posúdeniu veci pred rozhodnutím okresného je potrebné uviesť, že ústavný súd vzhľadom na závažnosť tejto námietky a nejednotnosť argumentácie jednotlivých senátov pri právnom posúdení v obdobných prerokovaných a rozhodnutých veciach pristúpil k zjednoteniu odchylných právnych názorov a prijal takéto stanovisko sp. zn. PLz. ÚS 1/2014 zo 7. mája 2014 v pléne, ktorým v zmysle § 6 poslednej vety zákona o ústavnom súde je ústavný súd pri rozhodovaní v ďalších obdobných veciach viazaný.

Pri preskúmaní žiadosti exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 44 Exekučného poriadku) sa môžu primerane uplatniť ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vzťahujúce sa na dokazovanie. Ak exekučný súd pri preskúmaní žiadosti exekútora na udelenie poverenia na vykonanie exekúcie vychádza aj z iných listín (či iných dôkazov) než tých, ktoré sú výslovne uvedené v § 44 ods. 2 Exekučného poriadku (exekučný titul, návrh na vykonanie exekúcie a žiadosť o vydanie poverenia) a na tomto základe posúdi exekučný titul v neprospech oprávneného, je povinný dať mu možnosť vyjadriť sa k podkladom svojho preskúmania; ak tak exekučný súd neurobí, zakladá jeho rozhodnutie dôvod na vyslovenie porušenia základného práva oprávneného vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Pre ústavnú konformnosť konania ako celku postačuje, ak je oprávnenému táto možnosť reálne poskytnutá v odvolacom konaní (PLz. ÚS 1/2014).

Vychádzajúc z prijatého stanoviska pléna je nutné konštatovať, že napadnuté uznesenie najvyššieho súdu je v súlade s materiálnymi limitmi označených práv, ktorých porušenie sa namieta. V posudzovanej veci nedošlo k odňatiu možnosti konať pred súdom z dôvodov uvádzaných sťažovateľkou, pretože aj keď okresný súd v označených veciach nenariadil pojednávanie pre účely vykonávania dokazovania, sťažovateľka po oboznámení sa s výsledkami ex offio šetrenia a právneho posúdenia v napadnutom uznesení okresného súdu mala možnosť sa k záverom okresného súdu vyjadriť v odvolacom konaní, čo aj využila, čím došlo k naplneniu namietanej zásady, a teda konanie ako celok (základné a odvolacie) nebolo poznačené tvrdenou vadou (odňatia možnosti konať pred súdom), ktorá by bola spôsobilá založiť prípustnosť dovolania ako takého. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého uznesenia teda dospel k prijateľnému právnomu záveru o neexistencii väd zakladajúcich prípustnosť dovolania, ktoré aj primeraným spôsobom odôvodnil.

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky týkajúcu sa osobitosti aplikácie právnych noriem Európskej únie v prípadoch poistných zmlúv v spojitosti s posudzovaním rozhodcovskej doložky obsiahnutej v poistnej zmluve, ktorá spočíva na tvrdení, že dohoda o rozhodcovskom konaní tvorí súčasť výpočtu poistného rizika a zodpovednosti poisťovateľa, preto nepodlieha súdnemu prieskumu z hľadiska cieľov smernice č. 93/13/EHS, je táto argumentácia sporná a aj protirečivá v tom smere, že na jednej strane

sťažovateľka tvrdí, že poistné riziko je viazané, respektíve ráta s riešením sporov v rozhodcovskom konaní, na strane druhej pred všeobecnými súdmi sťažovateľka prezentovala názor o prijateľnosti takejto rozhodcovskej doložky s argumentáciou, že spotrebiteľ mal možnosť nebyť ňou viazaný. Napriek uvedenému ústavný súd vzhľadom na použitie tejto argumentácie až v konaní pred ústavným súdom konštatuje, že nemohol na ňu prihliadať, pretože ako už bolo uvedené, princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu v tom bráni.

S ohľadom na tieto skutočnosti ústavný súd preto rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde o odmietnutí sťažností tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júla 2014